

LIETUVOS IŠSILAISVINIMO KOVOS SAJŪDŽIO

S T A T U T A S

I.

BENDRIEJI NUOSTATAI

1. Lietuvos Išsilaisvinimo Kovos Sąjūdis
ir jo tikslas

1. Lietuvos Išsilaisvinimo Kovos Sąjūdis /sąjūdis, LIKS/ yra visuomeninė, karinė savanorių organizacija, tvarkoma šiuo statutu.

2. Sąjūdis ikipaskutinės išsilaisvinimo kovos veikia slaptai, karo stovyje.

3. Sąjūdžio tikslas yra atstatyti laisvą, nepriklausomą, demokratinę Lietuvos Respubliką.

4. Siekdamas šio didžiojo tikslo, sąjūdis savo egzistenciją ir veiklą grindžia visų savo narių - laisvės kovotojų - geravalia, vieningomis pastangomis, tinkamo lygio organizuotumu, pasiaukojimu ir sąmoninga bei griežta drausme.

5. Sąjūdžio šūkis: .....
/ laukiama sąjūdžio tarybos narių pasiūlymų /

2. Sąjūdžio uždaviniai.

6. Sąjūdis:

1 / Kovoja su okupantu ir savų parsidavėlių kraštui pragaištinga dvasia ir veikla, slopindamas okupantų ir parsidavėlių pastangas naikinti ir grobti krašto gyvasias jėgas, dvasines vertybes ir ūkines gėrybes;

2 /organizuoja, rengia ir saugo laisvės kovotojus bei visas kitas gyvasias krašto jėgas, dvasines vertybes ir ūkinių gėrybių išteklius lemiamam išsilaisvinimo kovos ruožtui;

- 3/ auklėja bei stiprina laisvės kovotojų ir visuomenės Tėvynės meilę, atsparumą, išsilaisvinimo kovos dvasią bei pasiryžimą laimėti ir siekia, kad kiekvienas Lietuvos pilietis įneštų kuo didžiausią savo įnašą įnašą krašto išsilaisvinimo kovoje;
- 4/ ugdo lietuvių tautišką sąjauką susipratimą, nepriklausomybės troškimą, valstybiškumą, kultūrą, dorovę, darbštumą, vieningumą, iniciatyvą ir narsumą;
- 5/ per spaudą / laikraščius, atsisaukimus ir kt. leidinius / ir gyvu žodžiu informuoja visuomenę apie esamą vidaus ir tarptautinę karinę bei politinę padėtį, orientuoja svarbiaisiais klausimais, kelia viešumon priešų niekšiškus darbus bei kėslus ir kitus visuomenei žinotinus dalykus;
- 6/ demaskuoja krašto išdavikus bei jų darbus ir griežtomis priemonėmis užkerta kelią jų veiklai; renka reikalingą medžiagą apie visus šiuo metu pasislėpusius nuo tautos teisingumo rankos išdavikus, kad ateityje už padarytus kraštui bei tautai pragaištingus veiksmus jie neišvengtų nusipelnytos bausmės;
- 7/ kovoja su nusikaltimais ir rūpinasi visuomenės saugumu; rengia ją saugotis ir gintis nuo priešų, esant pavojui-ispėja; teikia pagalbą priešų užpuolimui ir kitais atvejais;
- 8/ organizuoja bei vykdo sąjūdžio dalyvių ir kitų nuo raudonojo teroro nukentėjusių gyventojų, atsidūrusių skurde, rėmimą.

3. Sąjūdžio santvarka.

7. Savo uždavinių įgyvendinimui sąjūdis per savo narius - laisvės kovotojus - išvysto visuomeninę ir karinę veiklą. Visą sąjūdį valdo sąjūdžio taryba per savo prezidiumą. Laisvės kovotojų karinei veiklai vadovauja GPV, padedamas GPŠ;

laisvės kovotojų visuomeninei veiklai sąjūdžio dalyvių ir visuomenės tarpe vadovauja VD vadovybė. Sąjūdžiui priklausančiuose stubesniuose organizaciniuose vienetose karinei ir visuomeninei veiklai vadovauja tų org. vienetų vadai, padedami stabų ir VD pareigūnų; smulkesniuose org. vienetuose veiklai abiejose plotmėse vadovauja tų org. vienetų vadai.

8. Sąjūdžio organizaciniai vienetai yra šie:

Sritis, apygarda, rinktinė, rajonas, kuopa, būrys, skyrius, grandis, laisvės kovotojų slapukų grandis, laisvės kovotojų talkininkų grandis.

Sąjūdžio organizacinių vienetų apibūdinimai.

9. Sąjūdžio organizaciniai vienetai apibūdinami taip:

Sritis /Sr/ - organizacinis vienetas, turis savo sudėtyje srities vadovybę ir keletą apygardų;

Apygarda /Ap/ - organizacinis vienetas, savo sudėtyje turis apygardos vadovybę ir keletą rinktinių;

Rinktinė /Rn/ - organizacinis vienetas, savo sudėtyje turis rinktinės vadovybę ir keletą rajonų;

Rajonas /Rj/ - organizacinis vienetas, savo sudėtyje turis rajono vadovybę ir keletą laisvės kovotojų org. vienetų; rajono veikimo plotas - 2-4 valsčių plotas /pagal neprikl. Lietuvos administracinį padalinimą/;

P a s t a b a i: išimtinais atvejais rajono sudėtyje partizanų dalinių gali ir nebūti; tokiais atvejais jų nebuvimą turi kompensuoti energingesnis rajono vadovybės, vadovavimo dalinio, slapukų ir talkininkų veikimas.

Kuopa /Kp/ - operacinis ir administracinis vienetas, savo sudėtyje turis kuopos vadą, kuopos vado padėjėją, kuopos vadovavimo dalinį ir

1-3 būrius, bet iš viso nemažiau kaip 40 P; normali kuopos sudėtis - 58 P, didžiausia - 100 P;

Būrys /Br/ - savarankiškas kautynių ir ūkinis vienetas, savo sudėtyje turįs būrio vadą, būrio vadovavimo grandį ir 1-3 skyrius, bet iš viso nemažiau kaip 18 P; normali būrio sudėtis - 33 P, didžiausia - 39 P;

Skyrius /Sk/ mažiausias kautynių vienetas, savo sudėtyje turįs skyrininką ir dvi grandis; mažiausios sudėties skyriuje /5 P/ skyrininkas vykdo ir vienos grandies grandininko pareigas; normali skyriaus sudėtis - 9 P, didžiausia - 11 P;

Grandis /Gr/ - neskaldomas organizacinis vienetas savo sudėtyje turįs grandininką ir 2-4 P;

Laisvės kovotojų slapukų grandis /SGr/ - laisvės kovotojų slapukų organizacinis vienetas, turįs slapukų grandies grandininką ir 1-3 slapukus; slapukų grandis gali būti bet kurio aukščiau apibūdinto atskirai veikiančio org. vieneto vado betarpiškoje priklausomybėje;

Laisvės kovotojų talkininkų grandis /TGr/ - laisvės kovotojų talkininkų grupinis organizacinis vienetas, savo sudėtyje turįs talkininkų grandies grandininką ir iš 1-3 talkininkus; talkininkų grandis bei atskiri talkininkai gali būti bet kurio laisvės kovotojų partizanų viršininko ar laisvės kovotojo slapuko betarpiškoje priklausomybėje.

10. Sąjūdišio organizaciniai vienetai organizuojami ir išformuojami, o taip pat į sąjūdišio ir jo org. vienetų sudėtį įjungiami ir iš jų išskiriamas šia tvarka:

Sritys - sąjūdišio tarybos prezidiumo nariai;

Apygardos - tiesioginio v-ko, nešemesnių kaip SrV teisių, įsakymų;

Rinktinės - tiesioginio v-ko, nešemesnių kaip ApV teisių, įsakymų;

Bajonai - tiesioginio viršininko, nešemesnių, kaip BNV teisių, įsakymų;

Kuopos ir būriai - tiesioginio viršininko, nešemesnių, kaip RJV teisių, įsakymų;

Skysiai - tiesioginio viršininko, nešemesnių, kaip KpV teisių, įsakymų;

Grandys - tiesioginio viršininko, nešemesnių, kaip slapukų, BNV teisių, įsakymų;

~~Skysiai~~ grandys - bet kurio atakirai veikiančio aukštesnio org. vieneto vado įsakymų;

Talkininkų grandys - bet kurio P viršininko ar slapuko įsakymų; .

11. Bet kuriam sąjūdžio organizaciniam vienetai organizuoti bei vadovauti gali būti skiriami:

- P organizuoti bei vadovauti - tik P,
- S " " " - P arba S,
- T " " " - P, S arba T.

4. Viršininkai ir valdiniai.

12. Visi LK, remiantis šiuo statutu, vienas kitą gali būti viršininkas ar valdinys, vyresnysis ar jaunesnysis.

13. LK, kuriam sąjūdžio statutu ar įsakymu pavesta nuolatine ar laikinai vadovauti kitiems, LK-jams, LK-jų viršininkas; LK-jai, kuriems jis vadovauja, yra jo valdiniai.

14. Viršininkai, kuriems LK nori ir laikinai tarnauti, yra jam priklausę, vadinsis tiesioginiai viršininkais. Artimiausias tiesioginis viršininkas vadinsis batarniniu viršininku.

15. LK-jų tiesioginiai viršininkai:

1/ Sąjūdžio Tarybos Prezidiumo Pirmininkas,			
2/ " Gynybos Pajėgų Vadas,			
3/ BpV } jų vado-	8/ BpV } jų vado-		
4/ ApV } vaujami	9/ Skr } vaujami		
5/ RnV } org. vn.	10/ Grn } org. vn.		
6/ RjV } LK-jams	11/ SGrn } LK-jams		
7/ KpV }	12/ TGrn }		

16. Visi EK-jų viršinininkai, pagal jų einamasias pareigas sąjūdyje, skirstomi į jaunesnius vadus ir vyresnius vadus:

jaunesnieji vadai - iki KpVpd įskirtinai,
vyresnieji vadi - pradedant KpV įskirtinai.

5. Bendrosios viršinininkų pareigos.

17. Viršinininkas atsako už jo vadovaujamo org. vieneto vidaus tvarką, valdinių parengimą, drausmingumą, organizacinio vieneto turta ir lėšas, pirmiausia, prieš savo betarpinį viršinininką ir prieš aukštesnę vadovybę.

18. Viršinininkas sukloja savo valdinių drausmingumą, narsumą, klumumą, darbėtumą, sąžiningumą ir tvirtą valią.

19. Viršinininkas turi būti teisingas ir rūpestingas; jis visur turi būti pavyzdžių savo valdiniams ir visada turi saugoti savo autoritetą valdiniuose ir visuomenėje.

20. Viršinininko pareiga tėviškai rūpintis jam pavestų valdinių mokymu ir auklėjimu.

Jis turi stengtis savo org. vienete pakilią dvasią išlaikyti ir kovos nuotaiką, įgyvendinti, palaikyti ir gerbti gražius papročius ir tradicijas.

21. Viršinininkas turi žinti ne tik nurodyti, išaiškinti ir tikrinti savo valdinių veiklą, bet ir nurodyti praktiškusvykdymo būdus, padėti valdiniams susidaryti reikiamas sąlygas jiems skirtų uždavinių vykdymui, skatinti juos pašinų savo paties asmeniškos veiklos pavyzdžiu.

22. Viršinininkas privalo nustatyta tvarka ir laiku tarpais teikti savo betarpiniam viršinininkui žinias apie padėti ir veiklą.

23. Viršinininkas, veikdamas savarankiškai ir reikiamas iniciatyvą, neturi nutolti nuo aukštesniojo viršinininko vedamos bendros darbo linkmės.

24. Viršinininkas griežtai kovoja su sąjūdžio bei EK-jų garbe žeminančiais reiškiniais ir kaltininkus baudžia pats ar tarpininkauja jų nubaudimui.

25. Viršinininkas, pastebėjęs žemesniojo viršinininko įsakymose ką nors priešingo statutui ar sąjūdžio veiklai, tokį įsakymą įsako atšaukti, o skubiais atvejais pats jo vykdyti sulaukia.

6. Bendrosios viršininkų teisės.

26. Viršininkas savo valdiniam turi teisę įsakyti ir reikalauti tarnybinius įsakymus vykdyti.

Viršininko duodami įsakymai turi būti trumpi, aiškūs ir tikslūs, galimi įvykdyti ir neprieštarauja statutui, aukštesnės vadovybės įsakymams, instrukcijoms bei nurodymams.

Duodamas sudėtingesnis įsakymas žodžiu, viršininkas turi reikalauti įsakymą pakartoti.

27. Viršininkas turi teisę jam pavesto org. vietoje ribose perkelti jo vadovybėje esančius LK-jus iš vieno padalinio į kitą.

7. Vyresnieji ir jaunesnieji.

28. Pagal einamąsias pareigas sąjūdyje LK-jai vieni kitiems gali būti vyresnieji ir jaunesnieji.

29. LK-jai Išsilaisvinimo Kovos Karžygiai, apdovanotieji Laisvės Kovos Kryžiumi, Garbės Laisvės kovotojai, apdovanotieji Vyčio Kryžiumi, sąjūdžio pasižymėjimo ženklais, LK-jai savanoriai kūrėjai ir senesnieji LK-jai yra laikomi vyresniaisiais vyresniaisiais kitiems tolygių užimamųjų vietų bei laipsnių LK-jams.

30. Vyresnieji gali reikalauti iš jaunesniųjų drausmės ir mandagumo.

Jaunesnieji visada gerbia vyresnius.

31. Kai jaunesnysis viešojoje vietoje ardo tvarką arba nusižengia drausmei, garbei ar padorumui, vyresnysis turi įspėti jaunesnįjį ir gali, jei reikia, jį sulaikyti, nors jaunesnysis jam ir nepriklausytų.

Vyresnysis, sulaikęs jaunesnįjį, įsako pastarajam vykti pas savo viršininką ir pranešti sulaikymo priežastį ir kas sulaikė.

Vyresnysis apie jaunesnius, nusižengusius drausmei, garbei ar padorumui, tuojau praneša jų viršininkams.

Jaunesnieji, kurie čia nurodytais atvejais nepriklauso vyresniojo įspėjimo ar nevykdo jo įsakymo

pirmininkui.

38. Sąjūdžio tarybos prezidiumas:

- 1/ svarsto ir sprendžia skubius ir ypatingo slaptumo reikalaujančius klausimus, prisilaikydamas sąjūdžio tarybos nustatytą veikimo gairių;
- 2/ ruošia ir patiekia sąjūdžio tarybai įvairius projektus;
- 3/ vykdo sąjūdžio tarybos nutarimus;
- 4/ renka sąjūdžio garbės laisvės kovotojus;
- 5/ tvirtina: a/ sričių vadus, b/ sričių atstovus, c/ sąjūdžio vadovybę ir d/ sąjūdžio GPŠ ir VD ūkines apyskaitas.

3. Sąjūdžio tarybos prezidiumo pirmininkas.

39. Sąjūdžiui vadovaujant ir jį tvarko sąjūdžio tarybos prezidiumo pirmininkas.

40. Prezidiumo pirmininkas yra tiesioginis viso sąjūdžio, visų sąjūdžio organizacinių vienetų ir laisvės kovotojų viršininkas. Jis asmeniškai atsako už visą sąjūdžio, laisvės kovotojų ir krašto gyventojų visapusišką parengimą išsilaisvinimo kovai bei lemiamam tos kovos ruožtui.

41. Prezidiumo pirmininkui betarpiškai priklauso sąjūdžio GPV, sąjūdžio VDV ir prezidiumo sekretorius.

42. Prezidiumo pirmininkas:

- 1/ atstovauja Lietuvos Išsilaisvinimo Kovos Sąjūdį ir sąjūdžio vardu pasirašo sutartis bei ir įgaliojimus;
- 2/ duoda direktyvas visais išsilaisvinimo kovos vedimo reikalais;
- 3/ kontroliuoja sąjūdžio veiklą;
- 4/ derina sąjūdžio santykius su veikeniais, turinčiais reikšmės Lietuvos išsilaisvinimo reikalui;
- 5/ kelia laisvės kovotojus partizanus į P karininkų laipinius;
- 6/ laisvės kovotojus, už pasižymėjimą kovoje su priešu bei už kitus nuopelnus Lietuvai ir Lietuvos Išsilaisvinimo Kovos Sąjūdžiui, apdovanoja **L a i s v ė s K o**

v o t o j o K r y ž i u m i / L K K /;

- 7/ laisvės kovotojams, pasižymėjusiems kariųgiškumu kovoje su priešu, suteikia I š a i l a i s v i n i m o K o v o s K a r ž y g i o garbės vardą, kartu apdovanodamas juos LKK;
- 8/ pasiūlo sąjūdžio tarybai savo pavaduotojų, prezidiumo sekretoriaus ir sąjūdžio GPŠV kandidaturas;
- 9/ pateikia sąjūdžio tarybai prezidiumo veikl ataskaitas;
- 10/ skiria prezidiumo posėdžius ir juose pirmininką.

43. Prezidiumo pirmininkas tvirtina:

- 1/ sąjūdžio GP suskirstymą sritimis ir apygardomis;
- 2/ sąjūdžio GPV ir sąjūdžio VDV veiklos ataskaitas sąjūdžio GP ir sąjūdžio VD vadovybių posėdžių protokolus.

44. Prezidiumo pirmininkas turi teisę:

- 1/ atleisti prezidiumo narius;
- 2/ leisti nutarimus, turinčius galios ligi sąjūdžio taryba ar prezidiumas juos pakeis;
- 3/ dovanoti bausmes;

4. Sąjūdžio gynybos pajėgų vadas.

45. Sąjūdžio gynybos pajėgoms vadovauja ir jas tvarko sąjūdžio gynybos pajėgų vadas / GPV /.

46. GPV yra tiesioginis sąjūdžio GP, visų GP organizacinių vienetų ir laisvės kovotojų viršininkas. Jis asmeniškai atsako už visapusišką sąjūdžio GP parengimą išsilaisvinimo kovai bei lemiamam tos kovos ruošimui.

47. GP vadui betarpiškai priklauso SR vadai ir GPŠV.

48. GPV;

- 1/ duoda sąjūdžio gynybos pajėgoms direktyvas visais išsilaisvinimo kovos vedimo reikalais;
- 2/ kontroliuoja GPŠ ir sričių veiklą; parengimą, mokymo eigą ir lėšų naudojimą;
- 3/ derina bei lygina sričių veiklą; vieni sričių patirymą pritaiko ir perteikia kitoms;

- 4/ laisvės kovotojus partizenus, ypatingai pasižymėjusius kautynėse, kelia į P jaunesniojo leitenanto laipnį;
- 5/ pasižymėjusius laisvės kovotojus apdovanoja P a s i ž y m ė j i m o Ž e n k l a - I l a i p s n i e ;
- 6/ pateikia sąjūdžio tarybos prezidiumo pirmininkui sąjūdžio GP veiklos ataskaitas;
- 7/ leidžia įsakymus sąjūdžio GP-goms.

49. GPV tvirtina:

- 1/ GPŠ skyrių viršininkus,
- 2/ SrŠ škinės apyskaitas.

50. GPV turi teisę atleisti Sr vadus ir GPŠ skyrių viršininkus.

5. Sąjūdžio visuomeninės dalies viršininkas.

51. Sąjūdžio visuomeninės dalies viršininkas /VDV/ vadovauja sąjūdžio visuomeninei veiklai. Jis asmeniškai atsako už laisvės kovotojų ir kitų krašto gyventojų dvasinį perengimą išsilavinimo kova bei lemiamam tos kovos ruožtui.

52. Sąjūdžio VD viršininkui tiesioginiai priklauso sąjūdžio VD su visais skyrių bei poskyrių viršininkais ir visų org. vienetų VD su jų viršininkais bei skyrių viršininkais.

Sąjūdžio VD viršininkui atarpiškai priklauso sąjūdžio VD skyrių viršininkai ir sričių VD viršininkai.

53. Sąjūdžio VDV:

- 1/ duoda direktyvas, sąjūdžio visuomeninei veiklai
- 2/ sudaro sąjūdžio visuomeninės veiklos programas bei planus, kuriuos pateikia tvirtinti sąjūdžio tarybos prezidiumui;
- 3/ kontroliuoja sąjūdžio VD skyrių ir sričių VD veiklą;
- 4/ patiekia sąjūdžio tarybos prezidiumo pirmininkui VD veiklos ataskaitas ir sąjūdžio VD vadovybės posėdžių protokolus.

54. Sąjūdžio VDV turi teisę atleisti sričių VD viršininkus.

Sąjūdžio organizacinių vienetų vadovybės.

60. Kiekvieno organizacinio vieneto vadas ir atsakingieji org. vieneto pareigūnai sudaro org. vieneto vadovybę.

Stambesniųjų org. vienetų atsakingaisiais pareigūnais yra: SV, VDV, ŠSK viršininkai ir VFSK viršininkai.

Smulkesniųjų org. vienetų atsakingaisiais pareigūnais yra: vadų padėjėjai, dalinių visuomenininkai ir ūkvedžiai.

61. Vadovybių pareigūnų funkcijos ir veikla nustatoma atskiru statutu.

V a d a i

1. Bendrovės.

62. Kiekvienas sąjūdžio organizacinio vieneto vadas:

- 1/ vadovauja jam pavestam org. vienetui;
- 2/ yra tiesioginis visų tų org. vieneto LK-ju viršininkas;
- 3/ asmeniškai atsako už visų jo vadovaujamų LK-ju ir org. vieneto veikimo ploto ribose esančių gyventojų visapusišką parengimą išsilaisvinimo kovai bei lemiamam tos kovos ruošimui;
- 4/ tiria ryšių ir organizuoto veikimo išplėtimo galimybes;
- 5/ derina bei lygina jo betarpiškai priklaususių org. vienetų /ar LK-ju/ patyrimą pritaiko ir perteikia kitiems;
- 6/ patiekia savo betarpiškam viršininkui jo vadovaujamo org. vieneto veiklos ataskaitas /veiklos žinias/ ir mokesčių aukštesnei vadovybei;
- 7/ patiekia savo betarpiškam viršininkui tvirtinti:
  - a/ jo vadovaujamo org. vieneto tarybos posėdžio protokolo išrašą, liečiantį išrinkimą kandidatų org. vieneto vado ir org. vieneto atstovo /-u/ į aukštesnę vadovybę vietoms užimti,

b/ jo vadovaujamo org. vieneto /stambesnių org. vienetų - tik štabo/ ūkines apyskaitas.

63. Kiekvienas Sąjūdžio organizacinio vieneto vadovas tvirtina:

- 1/ jo vadovaujamo org. vieneto vadovybės atsakinguosius pareigūnus;
- 2/ jo betarpiškai priklausančių org. vienetų vadus ir atstovus i aukštesnę vadovybę;
- 3/ jo betarpiškai priklausančių org. vienetų /stambesnių org. vienetų - tik štabų/ ūkines apyskaitas.

64. Stambesnių org. vienetų /Sr, Ap, Rn, Rj/ vadai:

- 1/ leidžia isakymus jų vadovaujamiems org. vienetams;
- 2/ ilgesnį laiką /žmėn./ negalint atstatyti nutrukusio ryšio org. vienete su aukštesne vadovybe, org. vieneto vadas savo org. vieneto atžvilgiu:
  - a/ vykdo Sąjūdžio tarybos prezidiumo pirmininko funkcijas, nurodytas 42 str. 1 ir 4 pastr.,
  - b/ turi teises, nurodytas 44 str. 2 ir 3 pastraipose.

/ tęsinyje bus patiekti talimesni statuto projekto straipsniai /

Numatomi sekantieji statuto skyriai:

- III. Nariai
- IV. Tvarka, drausmė ir skatinamosios priemonės.
- V. Saugumas.
- VI. Parengimas.
- VII. Veikla.
- VIII. Ūkis.
- IX. Baigiamieji nuostatai.

Šio /II-ro/ skyriaus poskyriui "Vadai" nespėta atspausdinti šie skirsniai:

2. Srities vadas	8. Būrio vadas
3. Apygardos vadas	9. Skyrininkas
4. Rinktinės vadas	10. Grandininkas
5. Rajono vadas	11. S grandininkas
6. Kuopos vadas	12. T grandininkas
7. KpV padėjėjas	13. Atskiras org. vn.
	14. Vadovavimo grandis